גסטרא של בית פעור הראנו היכן משה קבור עמדו למעלה נדמה להם למטה למטה נדמה להם למעלה נחלקו לשתי כיתות אותן שעומדים למעלה נדמה להן למטה למטה נדמה להן למעלה לקיים מה שנאמר [1]ולא ידע איש את קבורתו ר' חמא בר' חנינא אמר אף משה רבינו אינו יודע היכן קבור כתיב הכא ולא ידע איש את קבורתו וכתיב התם [2]וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים וא"ר חמא ברבי חנינא מפני מה נקבר משה אצל בית פעור כדי לכפר על מעשה פעור ואמר רבי חמא ברבי חנינא (א) מאי דכתיב [3]אחרי ה' אלהיכם תלכו וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה והלא כבר נאמר [4]כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא [א]אלא להלך אחר מדותיו של הקב"ה מה הוא מלביש ערומים דכתיב [5]ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם אף אתה הלבש ערומים הקב"ה ביקר חולים דכתיב [6]וירא אליו ה' באלוני ממרא אף אתה בקר חולים הקב"ה ניחם אבלים דכתיב [7]ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו אף אתה נחם אבלים הקב"ה קבר מתים דכתיב [1]ויקבר אותו בגיא אף אתה קבור מתים: כתנות עור רב ושמואל חד אמר דבר הבא מן העור וחד אמר דבר שהעור נהנה ממנו דרש ר' שמלאי תורה תחלתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים תחילתה גמילות חסדים דכתיב [5]ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם וסופה גמילות חסדים דכתיב [1]ויקבר אותו בגיא דרש רבי שמלאי מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לא"י וכי לאכול מפריה הוא צריך או לשבוע מטובה הוא צריך אלא כך אמר משה הרבה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בא"י אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי אמר לו הקב"ה כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר מעלה אני עליך כאילו עשיתם שנאמר [8]לכן אחלק לו ברבים ואת עצומים יחלק שלל תחת אשר הערה למות נפשו ואת פושעים נמנה והוא חטא רבים נשא ולפושעים יפגיע לכן אחלק לו ברבים יכול כאחרונים ולא כראשונים ת"ל ואת עצומים יחלק שלל כאברהם יצחק ויעקב שהן עצומים בתורה ובמצות תחת אשר הערה למות נפשו שמסר עצמו למיתה שנאמר [9]ואם אין מחני נא וגו' ואת פושעים נמנה שנמנה עם מתי מדבר והוא חטא רבים נשא שכיפר על מעשה העגל ולפושעים יפגיע שביקש רחמים על פושעי ישראל שיחזרו בתשובה [ב]ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר [10]ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי:

הדרן עלך המקנא לאשתו

היה [ב]מביא את מנחתה בתוך כפיפה מצרית ונותנה על ידיה כדי ליגעה כל המנחות תחילתן וסופן בכלי שרת וזו תחלתה בכפיפה מצרית [ג]וסופה בכלי שרת [ד]כל המנחות טעונות שמן ולבונה [ה]וזו אינה טעונה לא שמן ולא לבונה [ו]כל המנחות באות מן החטין [ז]וזו באה מן השעורין [ח]מנחת העומר אע"פ שבאה מן השעורין היא היתה באה גרש וזו באה קמח ר"ג אומר כשם שמעשיה מעשה בהמה כך קרבנה מאכל בהמה: **גמ'** תניא אבא חנין אומר משום רבי אליעזר [ט](וכל כך למה) כדי ליגעה כדי שתחזור בה אם ככה חסה תורה על עוברי רצונו קל וחומר על עושי רצונו וממאי משום דחסה הוא דילמא כי היכי דלא תימחק מגילה קסבר

משקה

גסטרא. מושל כמה שאמר קומוס דוכוס ושלטון וחבירו ריהטון קורטון גסטרא (ברכות דף לג:): **ויברך אלהים את יצחק.** ניחמו על אביו וברכו ברכת אבלים: **דבר הבא מן העור.** של צמר הוא: **שהעור נהנה ממנו.** של פשתן שאדם נוגע סמוך לעורו: **תחילתו גמילות חסדים.** הלביש ערומים: **ולפושעים יפגיע.** בשביל פושעים הפגיע: **הערה.** הריק:

הדרן עלך המקנא

היה מביא את מנחתה. הבעל כדכתיב והביא את קרבנה עליה וגו' (במדבר ה): **כפיפה מצרים.** סל של נצרי דקל זרדים שגדילין סביב הדקל: **כדי ליגעה.** בגמרא מפרש טעמא: **תחילתן וסופן.** השתא משמע כשמביאה מביתו מביאה בכלי שרת לעזרה: **וסופה בכלי שרת.** קודם קמיצה: **כל המנחות טעונות שמן ולבונה.** כדכתיב ויצק עליה שמן ונתן עליה לבונה (ויקרא ב). ולקמיה [דף טו.] פריך והאיכא מנחת חוטא: **וזו אינה טעונה.** דכתיב בה לא יצוק עליה שמן וגו' (במדבר ה): **באות מן החטין.** דכתיב סלת חטים תעשה אותם (שמות כט): **מנחת העומר.** באה מן שעורים. במסכת מנחות (דף סח:) ילפינן לה מקראי: **באה גרש.** דכתיב גרש כרמל תקריב את מנחת בכוריך (ויקרא ב) ובמסכת מנחות (דף סו:) אמרינן במנחת העומר הכתוב מדבר: **גרש.** בשעורים מובחר שבו מנופה בי"ג נפה כעין סולת חטים: **קמח.** הכל מעורב כמו שנטחן: **גמ' וכל כך למה.** למה אנו טורחין ליגעה: **על עוברי רצונו.** שאם זינתה עברה על רצונו של מקום ורוצה שתודה שלא תיבדק: **קסבר.** האי תנא דאמר משום דחסה הוא:

משקה

מפני מה נקבר מול בית פעור כדי לכפר על מעשה פעור. ומדרש אגדה בכל שנה ושנה בעת שחטאו ישראל בבנות מואב באותו פרק בית פעור עולה למעלה כדי לקטרג ולהזכיר עון וכשהוא רואה קברו של משה חוזר ושוקע שמשה רבינו שקעו בקרקע עד חוטמו וכל שעה שעולה חוזר ונשקע למקום ששקעו משה רבינו. מתוספת רבי:

הדרן עלך המקנא

מביא את מנחתה. אין סדר המשנה וסדר הפרשה מכוונין שהרי כך סדר הפרשה קינא לה ונסתרה מעלה האשה ומביא את מנחתה הכהן מביא פיילי של חרס ונותן לתוכו חצי לוג מים מן הכיור ונותן בו עפר מעמיד האשה בשער נקנור ואוחז בבגדיה וסותר את שערה ונותן את המנחה על ידיה וביד הכהן מים המרים ומשביע ומתנה עמה וכותב את המגילה ומוחק ומשקה ונוטל מנחתה מתוך כפיפה מצרית ונותן לתוך כלי שרת מניף ומגיש קומץ ומקטיר ולא ידענו למה שינה התנא הסדר ואם סדר התנא דוקא או סדר הפרשה:

כדי ליגעה. שהרי היתה נתונה על ידה עד גמר כל הסדר כדי שתחזור ותודה ולא שייך למימר דדריש טעמא דקרא אלא היכא דנפקא לן מינה מידי דמרבי מיניה וקרא סתמא כתיב וכולל הכל ואנו דורשין טעמו ואומרים זהו הטעם של פסוק הואיל וטעמו בשביל כך איכא דוקא כגון לא תחבול בגד אלמנה משמע בין עניה ועשירה וקאמר ר"ש טעמא דקרא שאם אתה ממשכן אותה אתה משיא לה שם רע בשכינותיה מתוך שאתה משיב לה העבוט ונאמר עניה דוקא אין ממשכנין אותה (ב"מ דף קטו.):

אי

מסורת הש"ס

א) [ברכות כו: תענית ז: ח. סנהדרין לה:], ב) כס"י ליתא.

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' על מעשה פעור ואמר ר' חמא בר חנינא מפני מה נקבר קברו של משה מעיני בשר ודם מפני שגלוי וידוע לפני הקב"ה שעתיד ביהמ"ק ליחרב ולהגלות את ישראל מארצם שמא יבאו לקבורתו של משה באותה שעה ויעמדו בבכיה ויתחננו למשה ויאמרו לו משה רבינו עמוד בתפלה בעדנו ועומד משה ומבטל את הגזירה מפני שחביבים לצדיקים כמיתתם יותר מבחייהם שכן משה בשעה שהיו ישראל במדבר וקרחו במעשיהם ועשו עגל קלף הקב"ה על ישראל ואמר למשה הרף ממני ואשמידם כמה לצדיקים היו כלותו הדור וכמה חסידים משה והכהן ויהושע אלדד ומידד וע' זקנים ושאר חכמים ותלמידים ולא עשה בשבילם ולא ביטל הגזירה אלא בשביל משה ואמר ר' חמא בר חנינא מאי דכתיב:

◆

מוסף רש"י

דבר הבא מן העור. כגון צמר הארנבים שהוא רך יותר ועשה להם כתנות ממנו (בראשית ג כא).

הדרן עלך המקנא לאשתו

עין משפט נר מצוה

ס א מיי' פ"א מהל' דעות הל"ח [ו] סמג עשין ז:

א ב מיי' פ"ג מהל' סוטה הל"יג סמג עשין נ:

ג [מיי' שם הל' יג]:

ב ד ה מיי' פי"ב מהל' מעשה הקרבנות הל"ו ופ"ג מהל' סוטה הל"ג:

ג ו ז מיי' פ"ג מהל' סוטה הל"ז ופי"ב מהל' מעשה הקרבנות הלכה ג:

ד ח מיי' פ"ו מהל' תמידין ומוספין הל"ח [יב]:

◆

תורה אור השלם

1. וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַגַּי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוּל בֵּית פְּעוֹר וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה: דברים לד ו
2. וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ: דברים לג א
3. אַחֲרֵי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם תֵּלֵכוּ וְאֹתוֹ תִירָאוּ וְאֶת מִצְוֹתָיו תִּשְׁמֹרוּ וּבְקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ וְאֹתוֹ תַעֲבֹדוּ וּבוֹ תִדְבָּקוּן: דברים יג ה
4. כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא אֵל קַנָּא: דברים ד כד
5. וַיַּעַשׂ יְיָ אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּשֵׁם: בראשית ג כא
6. וַיֵּרָא אֵלָיו יְיָ בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל כְּחֹם הַיּוֹם: בראשית יח א
7. וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחַי רֹאִי: בראשית כה יא
8. לָכֵן אֲחַלֶּק לוֹ בָרַבִּים וְאֶת עֲצוּמִים יְחַלֵּק שָׁלָל תַּחַת אֲשֶׁר הֶעֱרָה לַמָּוֶת נַפְשׁוֹ וְאֶת פֹּשְׁעִים נִמְנָה וְהוּא חֵטְא רַבִּים נָשָׂא וְלַפֹּשְׁעִים יַפְגִּיעַ: ישעיהו נג יב
9. וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ: שמות לב לב
10. וְאַתָּה אַל תִּתְפַּלֵּל בְּעַד הָעָם הַזֶּה וְאַל תִּשָּׂא בַעֲדָם רִנָּה וּתְפִלָּה וְאַל תִּפְגַּע בִּי כִּי אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ אֹתָךְ: ירמיהו ז טז

◆

תוספות שאנץ

גסטרא דוכוס ושלטון וחבירו בברכות (ד' לב:) ריהטון קרטין גיסטרא: היה מביא את מנחתה כדכתיב והביא את קרבנה עליה. בתוך כפיפה מצרית וכו'. צורי של דקל זרדין שגדילין סביב הדקל כדי ליגעה ולאו משום תנופה היא. דלא כתיב תנופה בפרשה עד אחר ונתן על כפיה אלא כדי ליגעה ובגמ' מפרש טעמא: היא היתה גרש פ"ה מובחר שבו מנופה בי"ג נפה כעין סלת חיטים. לי"ה: גמ' קסבר משקה